

Høgskolen i Oslo og Akershus

Fakultet for lærerutdanning og internasjonale studier
Institutt for yrkesfaglærerutdanning

Praksisguide for praktisk pedagogisk utdanning for yrkesfag

Studieåret 2016-2017

Innhold

1. Innledning.....	3
2. Generelt om pedagogisk praksisopplæring	3
2.1 Formålet med pedagogisk praksis	4
2.2. Skikkethetsvurdering	4
3. Organisering og gjennomføring av pedagogisk praksis	4
3.1 Den enkelte praksisperiode.....	5
3.2. Planlegging av pedagogisk praksis.....	7
3.3. Veiledning i pedagogisk praksis.....	7
3.4. Vurdering av pedagogisk praksis	8
3.5 Ved fare for ikke bestått praksisperiode	8

1. Innledning

Denne praksisguiden gir informasjon om hvordan pedagogisk praksis skal planlegges, gjennomføres og vurderes i praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfaglærere (PPU-Y) ved institutt for yrkesfaglærerutdanning, Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA). Målgruppen er studenter, praksislærere og ansatte ved høgskolen. Guiden skal være hjelpemiddel i alle praksisperiodene.

I tillegg til praksisguiden må studenter og praksislærere sette seg inn i *Retningslinjer for praksisopplæring* og annen nødvendig informasjon. Denne finnes på fakultetets nettside for praksisinformasjon: <https://student.hioa.no/praksis-ylu>

Praksisguiden for PPU-y er utarbeidet på grunnlag av:

[Programplan for Praktisk – pedagogisk utdanning for yrkesfag for trinn 8-13 \(PPU-y 8 – 13\), godkjent juni 2014](#)

Programplanen for PPU-y 8 – 13 er utarbeidet på grunnlag av:

[Nasjonale retningslinjer for PPU for trinn 8-13](#)

[Forskrift om rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag trinn 8-13](#)

HiOA har inngått samarbeidsavtaler om praksisopplæring med videregående skoler over hele landet. Studentene har derfor ikke selv anledning til å gjøre avtale om praksisplass med skoler eller lærere.

HiOA sørger for nødvendig informasjon til praksisskoler og –lærere. Når studenten får tildelt praksislærer for 1. og 3. praksisperiode, har studenten selv ansvar for å ta kontakt med og planlegge praksisperioden sammen med praksislærer.

For 2. praksisperiode, som gjennomføres som gruppepraksis på ungdomstrinnet, skal én student fra hver gruppe kontakte praksisskole/-lærer for å avtale tid for gruppas oppmøte.

2. Generelt om pedagogisk praksisopplæring

I følge Programplan for PPU-Y for trinn 8-13, ved Høgskolen i Oslo og Akershus, skal pedagogisk praksis være variert, veiledet og vurdert og ha en naturlig progresjon. Den har et omfang på til sammen 60 dager. Praksis er fordelt med 50 dager i videregående opplæring og 10 dager på ungdomstrinnet. Studentene skal være til stede på praksisskolen tilsvarende en normalarbeidsdag.

Pedagogisk praksis i videregående opplæring skal knyttes til yrkesfaglige utdanningsprogrammer der studentene har undervisningskompetanse. Det er ønskelig at studentene får innsikt i mange sider av skolehverdagen i løpet av praksisperiodene.

Praksislærer har hovedansvaret for å legge til rette for studentenes praksisopplæring. I tillegg skal Faglærer(e) ved HiOA følge opp studentene i praksisperioden via e-post, praksisbesøk eller nettveiledning.

HiOA har oppfølgingsplikt etter [Forskrift om studier og eksamen ved HiOA, Kap 8-1](#), for eksempel dersom en student står i fare for ikke å bestå praksisperioden. Det vektlegges tett samarbeid mellom praksislærer, praksisskole og HiOA.

De viktigste oppgavene i pedagogisk praksis er at studentene får planlegge, gjennomføre og vurdere opplæring på ulike arenaer. Det er også viktig at studentene får innblikk i skolen som organisasjon, for eksempel ved deltagelse på team- og seksjonsmøter, avdelingsmøter og personalmøter og få delta sammen med lærerkollegiet når elevsamtaler, foreldremøter og klasselærerråd skal planlegges og gjennomføres. Studentene anbefales å skrive logg fra praksisperiodene, slik at de kan reflektere over og utvikle egen praksis.

HiOAs lærerstudenter er underlagt [Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning](#). Vurdering av om studentene er skikket for yrket skal være i fokus gjennom hele studiet, også i praksisopplæringen. Både studenter og praksislærere må sette seg inn i HiOAs informasjon om vurdering av skikkethet for yrket: <https://student.hioa.no/skikkethetsvurdering>.

2.1 Formålet med pedagogisk praksis

Formålet med praksisopplæring er å forberede studentene til arbeid som yrkesfaglærere 8 - 13. Praksisopplæringen skal utvikle studentens pedagogiske og yrkesdidaktiske, yrkesfaglige, yrkesetiske, endrings-, utviklings- og relasjonskompetanse slik at de kan mestre det mangfold av oppgaver de vil møte som yrkesfaglærere.

Tabell med kompetansemål for praksisperiodene finnes fra side 9 i denne guiden.

2.2. Skikkethetsvurdering

HiOAs lærerstudenter er underlagt [Forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning](#). Vurdering av om studentene er skikket for yrket skal være i fokus gjennom hele studiet, også i praksisopplæringen. Både studenter og praksislærere må sette seg inn i HiOAs informasjon om vurdering av skikkethet for yrket: <https://student.hioa.no/skikkethetsvurdering>.

3. Organisering og gjennomføring av pedagogisk praksis

PPU-y 8-13 (60 sp) gjennomføres enten som heltidsstudium, eller som deltidsstudium (deltidsstudiet kan gjennomføres enten som samlingsbasert studium på campus eller som nettstudium).

Organisering av praksisopplæringen for PPU-Y heltid

Periode og semester	Innhold	Tidsrom
Praksisperiode 1 Semester 1, høst	20 dager i vgs, eget programområde	4 sammenhengende uker fastsatt av HiOA. Ukenummer oppgis ved studiestart.

Praksisperiode 2 Semester 2, vår	10 dager gruppe på ungdomstrinn	2 sammenhengende uker fastsatt av HiOA. Ukenummer oppgis ved studiestart
Praksisperiode 3 Semester 2, vår	30 dager i vgs, eget programområde	6 sammenhengende uker fastsatt av HiOA. Ukenummer oppgis ved studiestart

Organisering av praksisopplæringen for PPU-Y deltid (gjelder for både samlingsbasert studium på campus og for nettstudium)

Periode og semester	Innhold	Tidsrom
Praksisperiode 1 Semester 2, vår	20 dager i vgs, eget programområde	Gjennomføres mellom nyttår og påske. Minst 3 dager pr. uke, helst i sammenhengende uker.
Praksisperiode 2 Semester 2, vår	10 dager på ungdomstrinn, gjennomføres fortrinnsvis i grupper	2 sammenhengende uker fastsatt av HiOA. Ukenummer oppgis ved studiestart..
Praksisperiode 3 Semester 3, høst	30 dager på eget programområde i vgs	Gjennomføres mellom uke 41 og 49 (ukenummer kan variere). Minst 3 dager pr. uke, helst i sammenhengende uker.

3.1 Den enkelte praksisperiode

Praksisperiode 1 – 20 dager

Her legges det vekt på at studenten

1. Planlegger, gjennomfører og vurderer undervisnings- og læringsarbeid som kan bidra til variert og praksisnær yrkesopplæring
2. Blir kjent med styringsdokumenter og planer for videregående opplæring
3. Utvikler begynnende kompetanse som klasseleder og tilrettelegger for å utvikle et trygt læringsmiljø, som vektlegger likeverd og inkludering av alle elever gjennom tilpasset og differensiert opplæring
4. Utvikler begynnende yrkesstolthet som yrkesfaglærer
5. Får innblikk i hvordan praksisskolen jobber med yrkesretting og samarbeid mellom skole og bedrift

Av hensyn til studentenes behov for faglig og pedagogisk forberedelse, er det nødvendig at de i god tid vet hvilke kompetansemål i læreplanen de skal undervise etter.

Praksislærer veileder studenten i forhold til tilrettelegging for den enkelte elev. Den didaktiske relasjonsmodellen og yrkesdidaktisk tenkning benyttes som verktøy i veiledningen.

Praksislærer bør også gi opplysninger om elever som studenten trenger å ta hensyn til ved planlegging og gjennomføring av opplæringen, i samsvar med [opplæringslovens § 1-3](#).

På PPU-y studiet vil det være enkelte studenter som allerede er i lærerjobb f.eks. i videregående opplæring. Disse har mulighet til å ha praksis på eget arbeidssted. Praksisperiodens innhold og utbytte, og praksislærers oppgaver, er i utgangspunktet uavhengig av om praksisopplæringen foregår på studentens eget arbeidssted eller på en ekstern praksisskole.

Studenter uten lærererfaring bør starte praksisperioden med 3- 5 dagers observasjon.

Etter de første observasjonsdagene i praksisperioden, forventes det at studenten med utgangspunkt i egne observasjoner og veiledning med praksislærer, starter med undervisning. Studenten skal i den første praksisperioden ha minst 24 undervisningstimer. Forberedelser, veiledning og loggskrivning kommer i tillegg.

Studenten utarbeider veiledningsdokument og undervisningsplan til hvert undervisningsopplegg studenten har ansvar for.

Praksisperiode 2 – 10 dager

Hovedfokus i praksisopplæringen på ungdomstrinnet rettes inn mot følgende tre hovedområder: læring, undervisning og samarbeid. Mer konkret vil det si:

- Få kunnskap om ungdoms læring og utvikling, ungdomskultur.
- Få innsikt i klasseledelse og kontaktlærerrollen på ulike trinn (struktur, periodeplan, ukeplaner)
- Få kjennskap til karriereveiledning og overgangen fra ungdomsskole til videregående opplæring
- Få innblikk i fag studenten har undervisningskompetanse i (f.eks. arbeidslivsfag, utdanningsvalg, praktisk-estetiske fag, valgfag og andre fag)
- Få innblikk i fag som videreføres som fellesfagene i videregående opplæring innen yrkesfaglige utdanningsprogram (f.eks. norsk, engelsk, matte mm.)
- Få kjennskap til skolens profil og satsningsområder, om hvordan det jobbes med endrings- og utviklingsprosesser o.l.
- Få kjennskap til satsingen på skolebaserte kompetanseutviklingen i ungdomstrinnet - *Ungdomstrinn i utvikling* (mer praktisk og variert undervisning i alle fag og klasseledelse), om hvordan dette bidrar til å endre og utvikle undervisningen.

Praksisperioden gjennomføres i grupper. Med et omfang på 10 dager er det realistisk at praksisperioden i hovedsak gjennomføres ved deltakende observasjon. Studentene kan få undervise/delta aktivt i undervisningen hvor de har undervisningskompetanse.

Det avsettes tid daglig for studentene til grupperefleksjoner over erfaringer/læringsaktivitetene, og til at det skrives logg/refleksjon over egen læring.

Studentene blir vurdert til bestått/ikke bestått av lærer ved HiOA ved at de leverer en kortfattet praksisrapport. Rapporten signeres av rektor/praksislærer på ungdomsskole.

Praksisperiode 3 – 30 dager

Det skal være progresjon i praksisopplæringen. Punktene fra 1. periode skal fortsatt vektlegges og videreutvikles. Fokus på oppgaver i periode 3 er at studenten skal

1. vise gode yrkesetiske holdninger og ha gode samarbeidsrelasjoner med kolleger, foreldre og elever og andre samarbeidspartnere
2. tilrettelegge, planlegge, lede og vurdere elevenes læring
3. gjennomføre læreplananalyse og utarbeide lokale opplæringsplaner, årsplaner og periodeplaner
4. delta i tverrfaglig opplæring, bidra i utvikling av elevenes grunnleggende ferdigheter,
5. delta i endrings- og utviklingsarbeid knyttet til skolen og arbeidsliv

Studenten skal i tredje praksisperiode undervise/veilede tilsvarende minst 60 timer i løpet av praksisperioden.

Også i denne perioden utarbeider studenten veiledningsdokument og undervisningsplan til undervisningsoppleggene studenten har ansvar for.

3.2. Planlegging av pedagogisk praksis

Praksisperiode 1 og 3

I løpet av de første dagene av hver praksisperiode skal student og praksislærer sammen utarbeide en plan for studentens arbeidsoppgaver og undervisningsinnhold. Praksisplanen skal fungere som en oversikt over praksisperioden. Praksisplanen skal sendes lærer ved HiOA til avtalt tid.

Forventningsavklaring er en viktig del av planleggingen.

3.3. Veiledning i pedagogisk praksis

Praksisperiode 1 og 3

Studentene skal ha før- og etterveiledning i forbindelse med undervisningsøktene. Førveiledningen tar utgangspunkt i studentens veiledningsdokument og undervisningsplan. Førveiledningen skal gi studenten mulighet til å korrigere undervisningsplanen. Studenten skal også konkretisere forhold som praksislærer særskilt skal observere i undervisningen

Etterveiledningen tar utgangspunkt i den gjennomførte undervisningen og ser denne i sammenheng med veiledningsdokumentet og undervisningsplanen. Praksislærerens tilbakemeldinger bør gjelde både det som er bra og det som kan gjøres bedre. Studentene bør stimuleres til refleksjon over egen læringsprosess. Det kan også være aktuelt å belyse andre temaer i etterveiledningen.

Praksislærer oppfordres til å loggføre all veiledning av studentene gjennom praksisperioden. Det kan, når vurderingen av studenten er krevende, studenten er vurdert til ikke bestått, eller liknende, være behov for dokumentasjon av den veiledningen som har funnet sted.

Praksisperiode 2, ungdomstrinn

Praksisperioden skal være veiledet av lærer(e) ved praksisskolen med 5 veiledningstimer pr 5 praksisdager pr studentgruppe. Veiledningen innebærer at praksislærer tar studentgruppa med inn i sin undervisning, der studentene kan observere og/eller inkluderes i undervisningen, og at praksislærer har

samtaler med gruppa om undervisning og undervisningsopplegg, om klassen, utfordringer, og evt. andre tema. Denne samtalen gjøres der det er naturlig, ikke nødvendigvis for hver enkelt time studentene er med i undervisningen.

Lærer ved praksisskolen skal ikke vurdere studentene i denne perioden. Se omtale av perioden, over.

3.4. Vurdering av pedagogisk praksis

Det er utformet vurderingskriterier som tar utgangspunkt i kompetanseområder, se tabell bakerst i denne guiden. Disse kompetanseområdene er basert på forventninger om at lærere skal bli selvstendige og handlingsrettede yrkesutøvere som viser kyndighet og refleksjon.

For hver praksisperiode skal det avholdes midtveisvurdering og avsluttende vurdering der studentens prestasjoner vurderes i forhold til målene for praksisperioden. Programplanen for PPU fastslår at faglærer ved høgskolen og praksislærer på den enkelte skole i samarbeid skal vurdere studentenes måloppnåelse i praksisperioden.

Vurderingen skal være et uttrykk for om studenten mestrer lærerarbeidet ved det aktuelle tidspunkt, og må ses i sammenheng med hvor studenten befinner seg i utdanningsforløpet. Kompetanseområdene henger sammen, og avsluttende vurdering baserer seg på et helhetlig inntrykk.

Praksisperiode 1 og 3 vurderes etter karakteren bestått/ikke bestått. Vurderingsskjema ligger på HiOAs nettsider for praksisinformasjon. <https://student.hioa.no/praksis-ylu>. Siste dag i praksisperioden skal praksislærer og student signere vurderingsrapporten, og studenten laste den opp i innleveringsmappe på fronter. Ungdomsskolepraksis vurderes av høgskolens egne lærere til karakteren bestått/ikke bestått.

3.5 Ved fare for ikke bestått praksisperiode

Dersom praksislærer er i tvil om studenten skal få vurdert praksisperioden til bestått, skal studenten, lærer ved Høgskolen og praksisadministrasjonen gis varsel etter [*forskrift om studier og eksamen ved HiOA, kap 8-2:*](#)

8-2. Varsel om fare for ikke bestått

(1) Hvis det oppstår tvil om studenten kan bestå praksisstudiet, skal studenten snarest kalles inn til et møte.

(2) Dersom det er fare for å ikke bestå praksisperioden skal det gis skriftlig varsel så snart mulig. Slikt varsel skal gis senest tre uker før praksisperiodens slutt. For praksisperioder på fem uker eller mindre skal varsel gis halvveis i perioden. Meldingen skal angi hva studenten ikke mestrer, og hvilke krav som må oppfylles for å bestå praksisstudiet.

(3) Viser studenten i løpet av praksisperioden handling eller atferd som utvilsomt gir grunnlag for å ikke bestå praksisstudiet, kan studenten likevel få karakteren «ikke bestått» selv om forutgående varsel ikke er gitt innen fristen etter andre ledd.

Kompetanseområder og vurdering. Pedagogisk praksis, 1.periode: Videregående opplæring.

1.periode	Yrkesfaglig kompetanse	Pedagogisk og yrkesdidaktisk kompetanse	Relasjonskompetanse	Yrkesetisk kompetanse	Endrings- og utviklingskompetanse
Studenten	<ul style="list-style-type: none"> - har innsikt i yrkesfagenes egenart og anvendelse i arbeidslivet. - kan kartlegge og tilrettelegge relevant yrkesopplæring for ulike målgrupper. -viser relevant kompetanse innenfor yrkesfagopplæringen. - kommuniserer skriftlig og muntlig innenfor eget programfagområdet. - kan anvende aktuelle læreplaner fra eget programfagområde. -gir elever opplæring og veiledning i programfagene og trekker inn arbeidslivets erfaringer 	<ul style="list-style-type: none"> -kan lede læreprosesser og ivareta elevmedvirkning. - viser evne til å reflektere omkring opplæringens mål, læreplanens innhold, elevenes læreforutsetninger og de rammene undervisningen foregår i. - viser forståelse for å gi læringsfokusede undervisnings- og framover meldinger som kan bidra til elevens videre læring. - viser innsikt i egen læreratferd. -tilrettelegger relevante arbeidsprosesser og ivaretar grunnleggende ferdigheter. - formidler opplæringen på norsk, både skriftlig og muntlig gjennom ulike dokumentasjonsformer. -kan lede læreprosesser for elev/ ungdom og tilpasse og differensiere opplæring. 	<ul style="list-style-type: none"> - kan utvikle samarbeid med elever, praksislærere, kolleger og medstudenter. - viser trygghet i lærerrollen og deltar i faglige, kollegiale diskusjoner. - integrerer faglig og sosial aktivitet gjennom ulike sosiale og flerkulturelle kontekster. 	<ul style="list-style-type: none"> -viser lojalitet overfor formelle rammer som lover, yrkesetiske problemstillinger, skolens og klassens reglement. - møter presis og godt forberedt til undervisning og møter. - viser vilje og evne til å utføre planlagte og pålagte oppgaver. - viser atferd og holdninger som er forenlig med en ansvarlig voksen rolle. 	<ul style="list-style-type: none"> -behersker relevante arbeidsprosesser, reflekterer over egen yrkesutøvelse og utnytte veiledning konstruktivt.

Kompetanseområder og vurdering. Pedagogisk praksis, 2.periode: Grunnskolen. Ungdomstrinnet (8.-10.trinn)

2.periode	Yrkesfaglig kompetanse	Pedagogisk og yrkesdidaktisk kompetanse	Relasjonskompetanse	Yrkesetisk kompetanse	Endrings- og utviklingskompetanse
Studentene	<p>-observerer elev(er) og lærers undervisning og veiledning i aktuelle fag.</p> <p>-bli kjent med læringsledelse og utvikling av godt klassemiljø.</p> <p>-har innsikt i dagens ungdomskultur i et flerkulturelt samfunn.</p> <p>- bli kjent med overgangen mellom ungdomstrinn og videregående opplæring</p>	<p>- bli kjent med lærerens planlegging, gjennomføring og vurdering av undervisningen.</p> <p>-bli kjent med bruk av ulike arbeidsmåter</p> <p>- observerer elevmedvirkning på ungdomstrinnet</p> <p>-kan anvende læringslogg og kunne reflektere over egen læreprosess.</p>	<p>- viser evne til å bygge gode relasjoner til elever og lærere for å skape et godt læringsmiljø.</p> <p>- forstår betydningen av skolens ledelse og skolens hjelpeapparat.</p> <p>- gjøre-seg kjent med konsekvenser for uakseptabel elevatferd.</p> <p>-viser forståelse for ungdomskultur og utvikling i en flerkulturell kontekst.</p>	<p>- ivaretar fag og yrkesfagenes verdigrunnlag, kultur og opplæringstradisjoner.</p> <p>- viser hensyn og respekt for den enkelte elevs integritet og er åpen for likeverd/likestilling og etnisk og kulturelt mangfold.</p> <p>- blir kjent med hvordan skolen jobber med inkludering og nulltoleranse for mobbing og trakassering</p>	<p>- gjør seg kjent med faglig oppdatering og for å møte framtidens elever og skole i forhold til arbeidsliv og samfunnet.</p> <p>-får innsikt i endrings og utviklingsorientert lærers arbeid.</p> <p>-observere hvordan grunnleggende ferdigheter i fagene ivaretas.</p> <p>-kan reflektere over egen faglig utøvelse i veiledning med andre.</p>

Kompetanseområder og vurdering. Pedagogisk praksis. 3.praksisperiode: videregående opplæring

3.periode	Yrkesfaglig kompetanse	Pedagogisk og yrkesdidaktisk kompetanse	Relasjonskompetanse	Yrkesetisk kompetanse	Endrings- og utviklingskompetanse
Studenten	<p>- kan gjennomføre tverrfaglig arbeid innen programfagområde, med skole og arbeidsliv (FF, FPF, YFF).</p> <p>-- anvender skolens mandat, opplærings verdigrunnlag og det helhetlige opplæringsløpet fra ungdomstrinnet til endt fag- og yrkesopplæring(8.-13.trinn.)</p> <p>-anvender forsknings og utredningsarbeid i yrkesopplæringen.</p> <p>-har innsikt i dagens ungdomskultur i et flerkulturelt samfunn.</p>	<p>- kan lede og videreutvikle læreprosesser i forhold til elevens forutsetninger, krav om medbestemmelse og medansvar i den tilpassede opplæringen.</p> <p>- kan vurdere yrkesopplæring i lys av en relevant profesjons- og yrkesutøvelse.</p> <p>- anvender gjeldende lovverk og styringsdokumenter i/for eget programfagområde.</p> <p>-behersker ulike læringsformer for å kunne gjennomføre og vurdere yrkesopplæringen, både planlagt og mer uforutsett</p> <p>-legger til rette for entreprenørielle og kreative prosesser i undervisningen.</p>	<p>- viser evne til å bygge gode relasjoner til skoleledelse, lærere og foresatte, for å skape et inkluderende og godt læringsmiljø for elevene.</p> <p>-vurderer betydningen av skolens ledelse og deres hjelpeapparat. Kan bruke tjenesteveien i egen praksis.</p> <p>- viser kompetanse til å sette grenser for uakseptabel adferd til eleven.</p> <p>- tilrettelegger for et godt arbeidsmiljø, ser betydningen av HMS-tiltak.</p> <p>- har vilje og evne til å forstå andres syns – punkter og bidra i konstruktivt i konflikthåndtering.</p>	<p>- ivaretar yrkesfagenes verdigrunnlag, kultur og opplæringstradisjoner</p> <p>- viser hensyn og respekt for den enkelte elevs integritet og er åpen for likeverd/likestilling og etnisk og kulturelt mangfold</p> <p>- setter seg inn i skolens etiske handlingsplaner</p>	<p>- kan vurdere egen kompetanse og holde seg faglig oppdatert</p> <p>-gjennomføre endrings- og utviklingsarbeid som kan bidra til mer relevant yrkesopplæring.</p> <p>-viser evne og vilje til å være endrings og utviklingsorientert</p> <p>- forstår betydningen av og ser sammenhengen av en lærende organisasjon som ressurs for et godt arbeid- og læringsmiljø.</p> <p>-forstår betydningen av endrings- og utviklingsarbeid for den enkelte lærer og lærerkollegiet</p>